

Lietuvių smuiko virtuozas užbūré

ANICETAS ARMINAS

Kai lietuvių evangelikų liuteronų Tėviškės parapijos Čikagoje salėje Raimundas Katilius su griežė V. Barkausko „Partita“ (be fortepijono pritarimo), nugirdau pañibždomis ištarta frazė, girdi, groja kaip tikras Paganini. Nei pasakyti žodžių autorius, nei mes negirdėjom, kaip groja didysis italias. Apie jį skaitome, žūriame legendomis apipintus kino filmus, klausomės vos ne nuotykių kupinu pasakojimu. Niekis nuostabaus. Praeitis, beveik kaip taisykla, idealizuojama. Neretai vieno ar kito reiškinio išpūdis sutiršinamas. Jei filme legendarinių pianista Franz Liszt galįtųgi (igroti jo kūrinius) ir net suvaidinti role garsenybė S. Richter, o Paganini išgabintiniai smuikininkai (filmą apie jį, atrodo, igarsino maskvietis Koganas), tai darytina išvada, kad mūsų laikais nera nesugebantį pakartoti legendinių asmenybų grojimo.

Koncertuojančiais austšo lygio smuikininkais, kaip ir kitais styginių, Lietuva negalejo pasigirti nei tarpukario, nei okupacijos metais. Pokario laikais turėta ir turima daug visokių pakopų muzikos mokymo jstaigų, bet padėtis panaši. Pirmiausias Nepriklausomybės metais (1918-1940) garsejo smuikininkas Izidorius Vasylūnas, vėliau ryškiai muzikine veikla teases JAV. Pokario metais ne vienas norėjo tapti „katiliais“, bet netapo, nors ir baigė Maskvos ir Leningrado konservatorijas ir aspirantūras. Vieniens pritruko darbo, kitiems talento. Iš vyriausios pokarinės karto išsiškyrė solistas-smuikininkas „Lietuvos kvarteto“ primarius Eugenijus Paulauskas. Iš Raimundo Katilius amžininkų – ryškaus bražo, spalvinės Lietuvos Nacionalinės Filharmonijos solistas Algirdas Stulgys.

Pokario labai trūko Lietuvai ivairių sričių atlikėjų, tad iš Maskvos i Kauno konservatorija atsiuntė puiku žydų kilmės smuikininką Aleksandru Livonta. Vėliau, kai jis destyta jau Lietuvos konservatorijoje Vilniuje, priims i savo klasei ir talentingu jaunuoliui, būsimajui profesoriui Raimundui Katiliui. Livontas buvo ne tik puius pedagogas, bet ir pirmaklasis atlikėjas – virtuozas, nors tarpautinio garso nepasiekė (gal ne-

Raimundas Katilius

skiečė). Užtai tokio pripažinimo susiliekuje jo ir Maskvos konservatorijos profesorius I. Bezrodno mokinys Raimundas Katilius – keliu tarptautinių konkursų laureatas. Tokio masto smuikininkas – pirmasis tokis fenomenas Lietuvos smuiko istorijoje.

Analiuoti pripažintų atlikėjų pasiodymus, objektyviai ivertinti gali tiki tos sritis, ir galva aukštėmis, specialistas. Su kartu prisiemenu muzikologo (padoriai nevaldantį né vieno instrumento) recenziją apie garsu užsienio pianista – panorusio pamokyti ižymybę. Kitos muzikos meno sritis specialistas, tuo labiau muzikologas gali išsakyti tik patirtą išpūdi. Drisčiau kalbėti už reikliai klausytojai auditorija: visi buvo sužavėti. Stebina vien turimų repertuarė (apskritai) kūrinių skaičius bei ivairovė. Apie dvi dešimtis numatyti koncertus,

Tikrai vertas smuikininko – jo partneris pianistas Leonidas Dorfmanas. Jo atliktas J. S. Bacho chorala parode pianista esant labai aukštą meninės formas. Issikirčiau nuostabą jo atlikimo savybė – priversti instrumentu „dainuoti“.

Manau, kad panašūs koncertai Čikagos lietuviams ir ne tik lietuviams yra šventė. Ta rodė didelis susidomėjimas. Juk bažnyčia buvo apypilė.

* * *

Tėviškės parapijos bažnyčia nuo seno yra ne tik dvėsios, bet ir muzikinės kultūros židinys. Tai didelis vyskupo Hanso Dumpio nuopelnas. Jis ir tarė žodį koncerto pradžioje. Vyskupo pirmojo ranka, nenuilstanti kultūros veikėja Aldona Buntingaitė nuoširdžiai išgabino išpūpino šio koncerto – ivykiu suruošimą.

Alfonas Dargis

Tomas Venclova tarptautiniame seminarė

Šiu metu kovo 3-4 dienomis Strasbourg'e vyko tarptautinis seminaras „Europa prieš nepakantumą“, kurį susaukė Europos Tarybos generalinė sekretorė Catherine Lalumièrė. Seminarė dalyvavo daugiau kaip penkiasdešimt ižymybų iš vienų Europos kraštų. Posėdžiai vyko Europos rūmuose, ties kuriais šiandien tarp kitų vėliavų plevėsuoja ir Lietuvos trispalvė. Seminaro atidarymo dieną nuskambėjo trys kalbos: Čekijos prezidento Vaclav Havel, Vienos kardinalo Franz König ir Nobelio taikos premijos laureato, rašytojo Elie Wiesel.

Lietuviams atstovauti buvo pakviestas rašytojas ir visuomenininkas, Yale universiteto profesorius Tomas Venclova, kuris seminaru pristatė pranešimą apie Lietuvos problemas. Jo pranešimas taip pat buvo išspaustintas itakingo Paryžiaus dienraščio *Libération* kovo 3 dienos numerėje. Tomas Venclova pirmyninkavo vienam seminaro posėdziui, kuriame buvo dalyvavo Catherine Lalumièrė ir žinomas visuomenės veikėjas George Soros, iškūrės ir „Atviros Lietuvos“ fonda.

Strasbourg'e profesorius Venclova talkino Lietuvos diplomatinis atstovas prie Europos Tarybos Aurimas Taurantas.

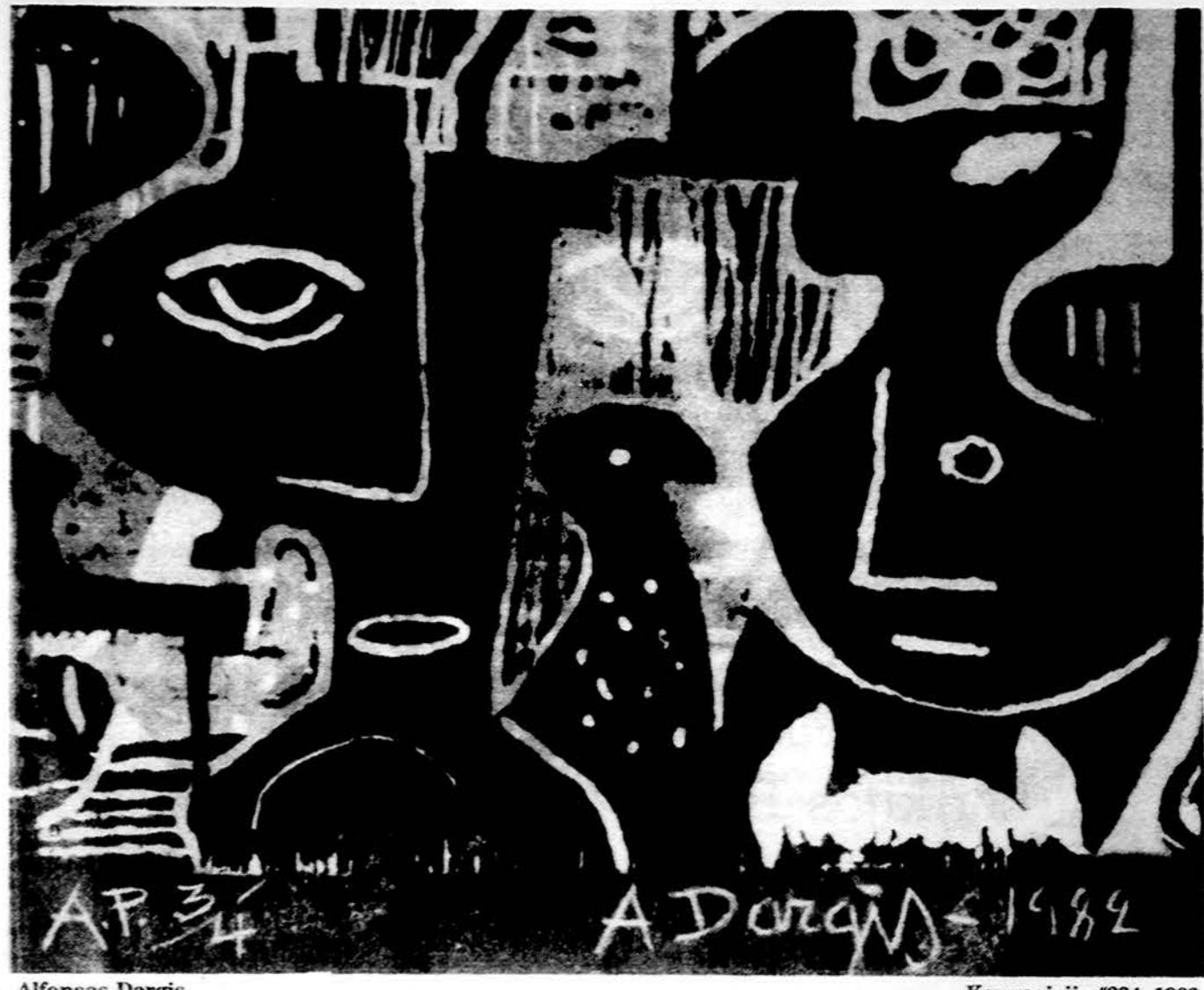
Skulptūrų parkas Europos centre

Europos centras vėl rengiasi priimti skulptorius iš viarių pasaulio šalių. I geografinių Europos centro, esančių Vilnius rajoje, iš šiai vasara rinksis skulptoriai iš viarių pasaulio šalių. Praeiusi vasara čia buvo pradėtas kurti Europos centro skulptūrų parkas. Joneikiškių kaime, „Mažajame meno centre“ veikusiam simpoziumuose dalyvavę dailininkai iš Arménijos, Graikijos, JAV, Suomijos, Vengrijos ir Lietuvos paliko 8 akmenis ir 3 medžio skulptūras.

Symposium organizerius „Mažojo meno centro“ prezidentas Gintaras Karosas pasakė, kad šiai vasara paliktų savo kultūros ženklus Lietuvos ketina Airijos, Argentinos, Bulgarijos, Didžiosios Britanijos, JAV, Islandijos, Olandijos, Švedijos ir kitų šalių skulptoriai.

Alfonas Dargis

Alfonas Dargis

Kompozicija #234, 1982

Paspalvintas Medžio raiziny, 13" x 16"

Alfonso Dargio paroda Lietuvių dailės muziejuje

Ivadas parodos katalogui

Alfonas Dargis gimė Reivyciūse, Mažeikių apskrityje, 1909 metais. 1929-1936 m. studijavo dekoratyvinę tapybą ir grafiką Kauno meno mokykloje, dėstant Ušinskui, Sklériui, Kalpokui, Galidkui. Su kitais modernių nusiteikusiais meno studentais iškūrė garsiai „Formos“ grupę. Dargio diplominis darbas „Lietuviškos vestuvių“ buvo ivertintas Lietuvos valstybine stipendija, kurios pagalba nuo 1936 iki 1949 metų dailininkas studijavo scenografiją ir meno istoriją Viennos meno akademijoje. Nuo 1940 iki 1951 metų dirbo scenografiu Vokietijos ir Čekoslovakijos teatrue. 1951 metais Alfonas Dargis persikelė į Ameriką, Rochester'i, kur išteigė savo „Forma Art Studio“. 1988 metais dailininkas suragino dvigubus nėries kiekvienam Dargio paveikslės deda paskutinių poterių ar strichą, kurį groteskiškas, sakytume liaudiškas, kūrinių humoras tik dar paryškina.

Dargis dailininkas yra sukūrus daugiau negu pusantro tūkstančio tapybos ir grafikos darbų, surengęs per 50 personalinių parodų. Jo kūriniai turi išsigijo pasaulinio lygio New York'o Modernaus meno muziejus, Dallas,

Philadelphijos, Boston'o vaizduojamojo meno muziejai. 1989 metais dideles Dargio parodos įvyko Čikagos Čiurlionio galerijoje ir Lietuvos dailės muziejuje Vilniuje.

Išskirtinis Alfonso Dargio kūrybos bruožas yra moderniškai archaiskas formos primityvizmas. Iš elementarių, kartais nueinančių į dar kubistų naudotas geometrinės figūras, elementai Dargis modeliuoja savo paveikslų herojus – juokingai liūdėnus Zemaitijos medinukui ir Vakarų Europos modernistų vaikus. Kiekvienas Dargio kūrinys prasideda nuo abstraktios formos, linijų ritmo, proporcijų ženklus Lietuvos ketina Airijos, Argentinos, Bulgarijos, Didžiosios Britanijos, JAV, Islandijos, Olandijos, Švedijos ir kitų šalių skulptoriai.

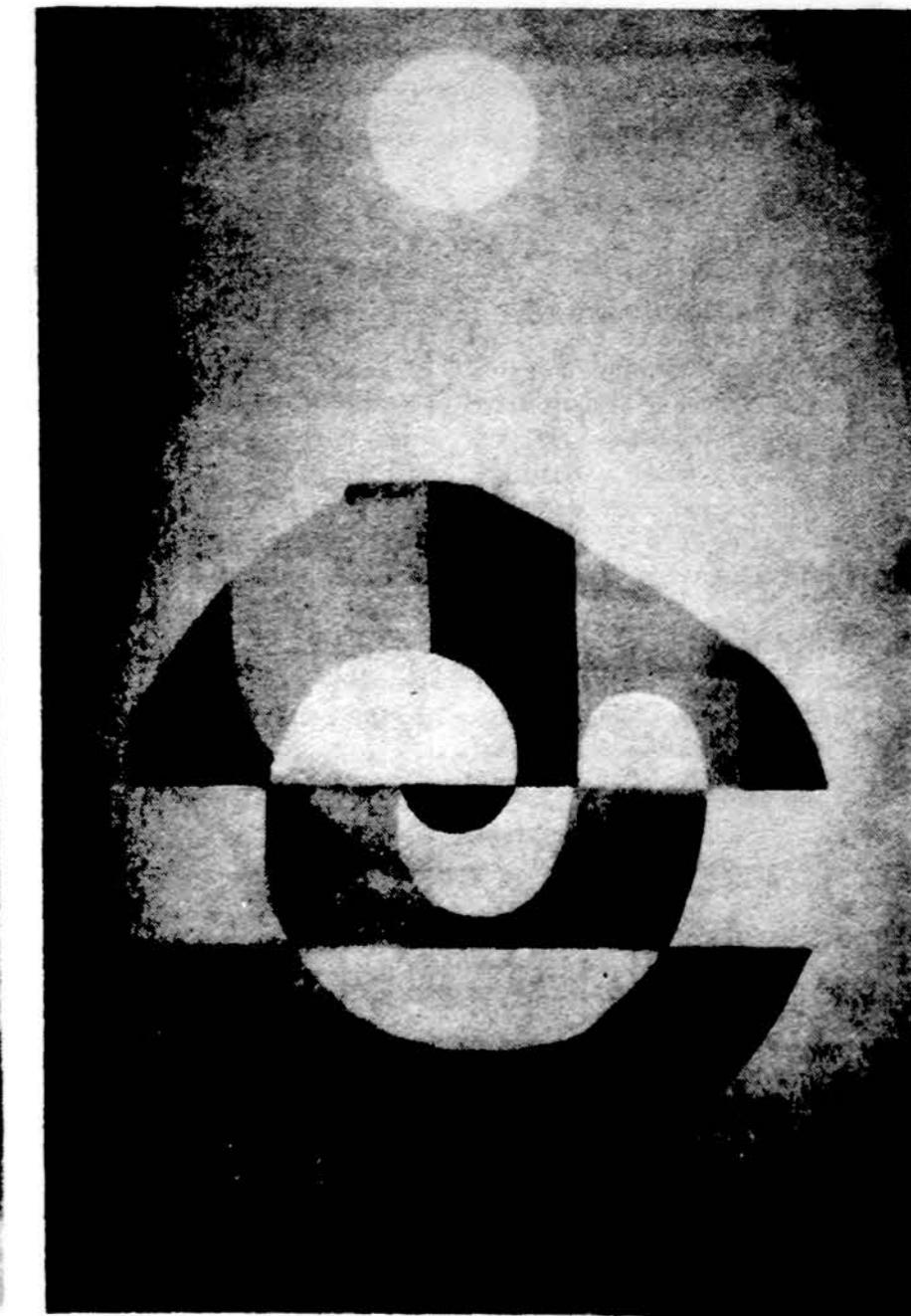
Alfonas Dargis yra sukūrus daugiau negu pusantro tūkstančio tapybos ir grafikos darbų, surengęs per 50 personalinių parodų. Jo kūriniai turi išsigijo pasaulinio lygio New York'o Modernaus meno muziejus, Dallas,

Linių lenktyniauja su spalvomis, kas mandagiau užleis kelia ir pabreš kitą svarbumą. Dailininkas naujaudo nedaug spalvų: tam siaudraudon, pliytinė, ruda, samaninė. Tapybinio turtinumo pasiekta išgimta jautrių ivairių puostonių derinimui.

Dargio kompozicijos artimos scenografinėms fantazijoms su scenos aikšteliu, pakilomis, kartono dekoracijomis ir užkulisiais. Keistai svaiginančioje erdvėje dailininkas apgvendina minimalių skaičių aktyvių formų. Neutralus, dekoratyvus fonas. Koncentruota išraiškos jėga paveikslai, nelyginant geri plakatai, rodos, sustabdando praeinant žiūrovą. Šiu kūrinį pasaulis yra karnavalas. Dargio personažai asocijuojasi su spektaklio veikėjais ar užgavėnių kaukių procesijos dalyviais. Jie – mūsų aistri bei poleikių simboliai ir atspindžiai.

Danas Lapkus

• Dailininko Alfonso Dargio darbų paroda Lietuvių dailės muziejuje (1491 127th Street, Lemont, Illinois 60439), kuri buvo atidaryta šiu metu kovo 19 diena, vyksta iki balandžio 4 dienos.

Alfonas Dargis

Saulė ir žemė #2, 1977

Paspalvintas medžio raiziny, 24" x 36"

Ispūdžiai iš ekslibrių parodos Lemont'e

DAIVA KARUŽAITĖ

Lietuviai dailės muziejuje Le mont, Illinois, išstatyta minčiu sukelianti paroda – Henrietas Vepštienės ir Vytautas O. Virkau ekslibrių. Mes visi žinom, kad įkliujot savo „ex libris” ženkla į savo nuosavą knygą, reiškia, jog šita knyga yra mano, dažniausiai, kad jis man yra svarbi. Paties lipinusi „ex libris” ženklas į knygą, galvodama, jeigu ta knyga ir dings, jeigu kas nors pasiskolins ir pamirš grąžint, vis tiek ką nors supras apie mane, radę ta „ex libris” po daug metu savo lenytose. Ženklas įkliujotas užt, kad šita knyga vienaip ar kitaip pajudino mano mintis ir sielą. Tas viskas turbūt visiems aišku, bet prie ko aš noriu prieiti, yra, kad pats ekslibrio lipinimo procesas turi savo kalba.

Žiūrėdama iš paroda pradėjau galvoti: koki procesą pereina menininkai, kurdami ekslibrius? Manau šitaip: menininkai turbūt galvoja apie žmogų, kurio „ex libris” jie daro. Kaip tas žmogus yra pasiekęs? Kuo jis idomus? Kas jam svarbu? Kokius simbolius jai arba jam galima pritaikyti? O svarbiausia, koks ryšys tarp manęs ir to žmogaus? Ir tuo būdu „ex libris” sukuria menišką ryšį tarp menininko ir žmogaus, kurio „ex libris” yra kuriama.

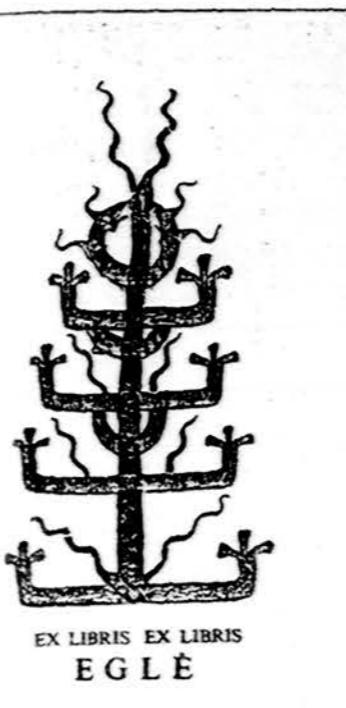
Man labai idomu, kad Henrieta Vepštienė ir Vytautas O. Virkau yra broliai ir sesu. Kai jeini i ekslibrių parodą, matai ant priesingų sienu išskabintus daugybe mažų darbų. Viens prieš kitą išstatyti sesers ir brolio darbų. Jie žiūri viens į kitą tarsi į veidrodį. Yra svarbių, rišančių panašumų ir taip pat labai svarbių asmeniškumų, individualumų ju darbuose. Ar ne taip dažnai būna ir se-sers ir brolio gyvenime?

Mano akim žiūrint, Vepštienės darbai yra intymūs, traikiantys vidūn. Galima išsivaizduoti, kad tą žmogų, kuriam ji kuria, jis gerai pažino, gal susitikdavo kavos išgert. Žiūrint į darbus, išsivaizduoju, kad jai lygiai svarbus yra jo žmogaus pasiekimai ir taip pat jo giliaus asmeniški išgyvenimai.

Virkau darbai man sukelia tokį dramatišką jausmą, jog jaučiu, kad žiūri į sceną, kur vyksta to žmogaus gyvenimas. Ir taip pat kartais Virkau asmeniškas ryšys taipgi pasirodo ant tos meniskos

Henrietos Vepštienės ekslibris

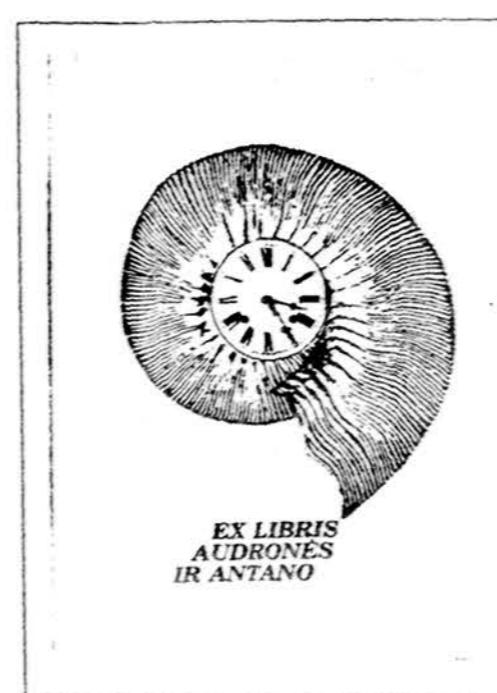
EX LIBRIS EX LIBRIS E G L E

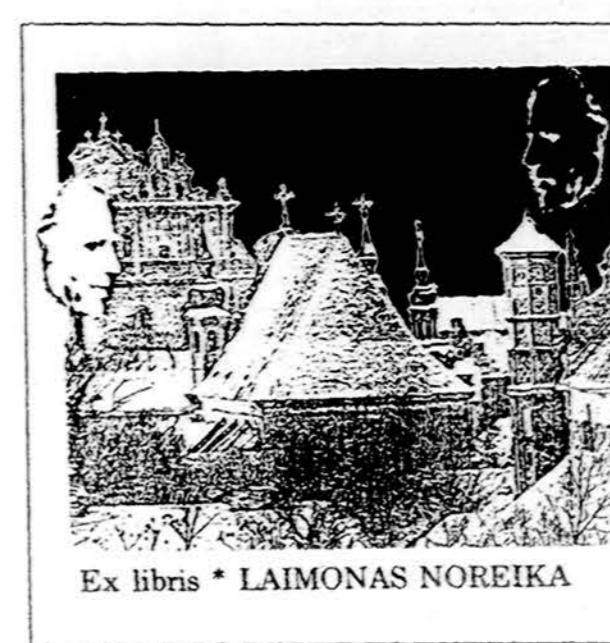
EX LIBRIS MARIJA GIMBUTIENĖ

EX MUSICIS
MUSIC OF THE
BAROQUE

EX LIBRIS AUDRONĖS IR ANTANO

Ex libris * LAIMONAS NOREIKA

EX LIBRIS STASYS EIDRIGEVICIUS

Henrietos Vepštienės ekslibris

Vytonto O. Virkau ekslibris

XXII Tarptautinis ekslibrio kongressas Sapporo, Japonija

Ex libris ONA SKEIVIENĖ

v.e. vengris ex libris

EX LIBRIS VILNIUS BOTANIKOS SODAS

Vytonto O. Virkau ekslibris

EX LIBRIS JUOZAS MILTINIS

„Prisiminimų laimė”

Tai paskutinieji žodžiai dainos, padainuotos abiejų ansambliu – Alice Stephens Singers ir Lira Singers koncerte kovo 13 dieną Marijos aukštėnišios mokyklos auditorijoje, Čikagoje. Tai buvo linksmai ir neužmirštamas koncertas, atitinkantis muzikės Alice Stephens aukštą lygi.

Ši programa buvo surengta paminių Alice Stephens 10 metų mirties sukaktį. Rengėjai buvo jos mokiniai, dainininkės ir draugai, kurie jautė tą dešimtmetį laikotarpiu tuščiam, be šios gabios mokytojos, dirigentės ir vedėjės. Ta proga buvo paskelbtas dainavimo konkursas.

Rezultatai buvo gražūs. Konkurso teisėjais pakvieti: Leonidas Simutis, Alvydas Vasaitis, Antanas Gedraitis, Lucina Migala, Marilyn Bykowski, Sesuo Therese Papisi ir Joana Krutulis. Šie muzikai-ės išrinko tris konkurso laimėtojus: Virginijus Bruožis, Rūta Pakštaitė ir Algimantas Barniškis. Programoje dalyvaujant buvo pakvietas ir gera žinomas operos artistas Arnolds Voketaitis.

Koncertas prasidėjo konkurso laimėtojai Rūta Pakštaitė savo maloniu ir stipriu balsu padainuojant tris dainas: „Senza Mama” iš Suor Angelica, „Rūta žalioji” ir „Nun elt Herbes”. Rūta parodė savo gabumas, pabrėždamas reikalingas frazes ir parodydamas lankstus balsą. Jai buigus dainuoti, pianistas Kimberly Schmidt skambino: M. K. Čiurilonio Preluda Opus 20, No 2 ir Franz Liszt Sonetto del Petrarco. Čiurilonio prelidės buvo puikiai atliktais. Alvina Gedraitienė ir Genovaitė (Macy) Gedraitis dėtu padainavavo: Sull aria Sweet Zephyr ir Gale lauko toli. Šios dvi pasižymėjusios dainininkės gražiai atliko šias dvi muzikės Alice Stephens dainas.

Trečias konkurso laimėtojas Algimantas Barniškis padainavo tris kūrinius: Udris arja iš operos „Pilėnai”, recitatyva ir Cavatina iš operos „Emanu”, ir Ein bernelis per laukeli. Po pertraukos antrą programos dalį pradėjo konkurso laimėtoja Virginijus Bruožis, stipriu ir skambiu balsu visus sužavėdama. Jos pirmą daina Žvaigždutė ne vienam sukėlė malonų jausmą. Mano siejolį šiandien žentė buvo tikinčiamai atlikti, kaip ir tolimesni

„Altorių šešėlio” šešeliuose

(Atkelta iš 3 ps.)

nimo ir savo gyvenimo būtij apibūdinti išro į dinorastį šias eiles: „Tylėk, dangstykis ir paslep! Svakones savo ir jausmus...” (p. 146). Su kartumu jis klausia save: „Kodel aš negaliu dėziaugtis gyvenimu, mylieti ir būti mylimas, ir duoti pasauliui bent kiek šviesos ir dėziaugmo?” (p. 148).

girdėtas dainas, ju liūliuojančias melodijas. Iš scenos šonų pasirode Lira dainininkės, kurios prisijungė prie Stephens ansamblio, ir abu ansambliai padainavo Budriūno Šauksmą ir Lehar'o Gold and Silver. Šios dainos paskutiniai žodžiai – „Happiness from Memories”. Tikrai linksmai prisiminimai buvusių Alice Stephens koncertu. Dainininkės balsams nutilus, valandėlė pasidare tylu, bet neilgam, nes pasipylė didis rankų plojimas, publikai atsiėtus. Tai didžiausia pagarba, galima duoti artistams.

A.P.G.

Tad ir jądus jis duoda ne šviesos ir laimės, bet saves išsižadimo ženkle, kuris nudriektas tamcos išvaidžiai. Žiūri jis į plačią albą – baltą šviesą simbolizuojantį kunigą apsiausta – kuris apsiyrengia jis turėjo priimti subdikonato šventimus su „karčiu liūdesi širdyje [...]. Veliau jis labai gyviai atsimindavo daugelių ankstyvesnių savo jaunystės momentų, bet šventinių scena taip ir pasiliuko pridengia tūrį, neperregimo rūko” (p. 193). O kai pagalvodavo apie tą momentą, „jis pasižiudavo tarsi krentas į juodą bedugne” (p. 210).

I Vasario primicijas Liucė atvyksta ne su skyrybėlaitė, bet apsigaubus baltu šilkiniu šaliu ir tuo būdu pasirodanti jau neprincipiamos. Nepažiostamosios simbolio šviesoje, kuri pasiliks tik jo prisiminimuoose ir jo kelio žingsniuose, dramatiškai einančiuose altorių šešelių tamsoje.

Ne tik Putinas, bet galbūt ir Vasaris, prisimindamas šviesų Liucijos vaizdą, praslinkingi altorių šešely, galėjo deklamuoti Putino eiéraščio „Romansas” žodžius:

Nežinau, ar ilgai tu buvai su manim:
Tarpu dviejų aušrų nesutemo naktis.
Ir dabar tu aušrų tebešviečia ugim
Vakarinis dangus ir manoj buitis.

SALTINIAI

James Joyce, *Portrait of the Artist as a Young Man*, in *The Portable James Joyce*, ed. Harry Levin. New York: Viking Penguin, Inc., 1946. Vincas Mykolaitis-Putinas, *Altorių šešėly*. Chicago: Literatūros Mėgėjų Būrelis, n.d.

